

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

Quod opus carnale sit illicitum & quod licitum. Et quot & quæ requirantur ad hoc quòd opus carnale fiat sine culpa & meritoriè. Et quot sint quæ requira[n]t inseparabilitatem matrimonij. Cap. XVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

nube pari: Paritas ista nō solū artēdēda est quantū ad nobilitatē, sed etiā quātū ad iunētūrē & pulchritudinē. Quādo enim inanis & pulchra nubit seni & deformi, habet eū exolum & ad altera efficitur. Paritas ista bene in anulo ostēditur: qui si stricte sit, digito nō cōgruit: si latior, decedit. Sic se habet inter cōiugēs si sint dispares: quia vel simul manentes non sunt concordēs, vnus ab altero discedit. ¶ Tertio, vt cū tali contrahat, quæ sit progenie bona. Nō debet ducere filiā vsurarij vel raptoris. Hic enim fuit vna de causis diluuij. Vidētes enim filij Dei filias minimum quōd essent pulchræ, acceperūt vxores sibi ex omnibus quas elegerāt. Gen. 6. Filij Dei vocātur qui erāt de stirpe Seth filij hominū qui erāt de stirpe Cain. ¶ Quarto q̄ persona cū contrahit sit bona & prudens, quod est vnū de magnis donis Dei. Pro. 19. Domus & diuitiæ dātur à parētibus: à domino vero patriē vxor prudēs. Ecl. 26. Mulieris bonæ beatus vir. Et in eodē Pars bona, mulier bona, in parte bona timētū Deū, dabitur pro factis bonis. Et in eodē: Gratia super gratiā, mulier sancta pudorata. 1. Cor. 6. Sāctificatus est vir infidelis p̄ muliere fidei.

Quod opus carnale sit illicitum & quod licitum. Et quot opus requirantur ad hoc quōd opus carnale fiat sine culpa & meritorie. Et quot sint quæ requirāt inseparabilitatem matrimonij.

CAP. XVII.

Sequitur videre de opere carnali, quod sit illicitū & q̄ licitū. Poterit tamē videri alicui q̄ op⁹ illud nūquā fiat sine culpa. ¶ Primò p̄ hoc q̄ dicit Aug. in li. de fide ad Pe. Sine libidine nō est parētū cōcubitus. ¶ Secūdò per hoc quod dicit gl. Hier. super illud 1. Pet. 3. Vt non impediātur orationes vestre. Impediuntur orationes officio cōiugali comemorat: quia quotiescūq; vxori debet reddo, orare nō possum. Vult enim secūdū gl. illā, reddicio debet semp̄ habere culpā, cū semper orationē impediāt. ¶ Tertio per hoc quod dicit gl. super illud 1. Cor. 6. Qui fornicatur, in corpore suo peccat. Hic propriē seruit anima corpori, sed vbi anima debet dominari corpori, seruit ei, videtur esse peccatū, cū sit priuatio debiti ordinis. ¶ Quarto per hoc quod dicit gl. super illud. Sic totus homo absorbetur à carne, vt iā dici nō possit spiritus meus suus esse, sed simul totus homo dici possit caro. ¶ Quinto per hoc q̄ semper in illo opere videtur esse immoderata cōcupiscentia. Et dicēdū est quōd opus illud exerceri potest sine culpa, & etiam meritorie, in tribus casibus. ¶ Primus est, cū causa prolis suscipiēda & ad cultū Dei educēda, cū aliis de necessitate circumstātijs. Aug. Cōcubitus necessarius est causa generandi.

pabilis est solus nuptialis. Iste concubitus solus dicitur esse nu-
 ptialis, quia principaliter institutum est matrimonium ad suscipien-
 dum prolem. Et hæc prima institutio & principalis dicitur fuisse
 facta in officium. Secunda eius institutio fuit in remediū, scilicet ad
 fornicationē euitandā. ¶ Secundus casus est cum perenti reddi-
 tur debitum. Aug. Reddere debitum conjugale, nullius est criminis.
 In hoc casu iustitia mouet. ¶ Tertius casus est, cum aliquis exigit
 opus illud, ut caueat compari suo ne in peccatum cadat: ut cum ali-
 quis scies uxorem suam verecundam & nunquam petituram debitum,
 & timeret de casu eius, debitum exigit. Et in hoc casu pietas mouet.
 Si vero aliquis exerceat opus illud, ut impleat concupiscentiam
 suam, culpa est ibi quandoque venialis, quandoque mortalis. Veni-
 alis, quando concupiscentia ita subiecta est rationi, quod non co-
 gnosceret eam nisi esset coniunx sua. Mortalis vero, quando adeo
 immoderata est concupiscentia quod cognosceret eam, licet non
 esset sua. Et in hoc casu intelligitur illud verbum quod dicit glo.
 super 1. ad Corint. 7. Omnis vehemens amator, propria uxoris
 adulter est. Et ibidem dicit glo. Aug. Coniugalis concubitus ge-
 nerandi gratia non habet culpam: concupiscentia vero satianda, sed
 tamen cum coniuge, habet culpam propter thoti fidem venialem. In
 verbo vero Aug. in lib. de fide, ad Pet. libido dicitur concupi-
 scentia inordinata, quæ poena est, & non sumitur pro culpa vel ve-
 niali vel mortali. ¶ Ad aliud dicendum quod oratio sumitur quæ-
 doque pro quolibet bono opere. Vnde gl. super 1. Thes. vlt. Non
 desinit orare qui non desinit bene agere. Quandoque pro oratio-
 ne vocali: quandoque vero pro actu interiori, cum anima in Deum
 afficitur. Et iste actus excellens animæ impeditur opere carna-
 li. Si enim animæ vires ordinentur, generatiua videtur esse infi-
 nisita: vnde non est mirum si operationes illarum virium sibi
 confociantur. Idem intelligendum est de illuminatione pro-
 phetica, quæ tunc non habet fieri. Hier. super Matt. Connubia le-
 gitima carent peccato, non tamen tempore illo quo conjugales
 actus geruntur: præsentia sancti Spiritus dabitur, etsi propheta
 esse videatur qui officio generationis obsequitur. Glossa vero
 quæ sunt super illud 1. Corint. 6. Qui fornicatur &c. intelligen-
 tur non de conjugali facto cum debitis circumstantiis, sed
 opere libidinoso, ubi ratio vincitur. Ad illud autem quod immo-
 deratione delectationis obicitur, dicendum est quod ex quo Adā
 peccauit, non fuit conjugale opus sine aliqua immoderatione: sed
 quædam immoderatio est quæ poena est solū, & prouenit ex in-

ordinatione scilicet concupiscentiæ. Sed ex quo aliqua predictarum triam causarum, prius inchoatur opus illud, & propter delectationem, & delectatio manet infra fines suos, licet in vi brutali, nec trahitur ratio ut delectationi confertur, non est delectatio illa peccatum. Aquæ enim inferiores superioribus sunt diuisæ firmamento virtutis.

Quot & quæ requirantur ad hoc quod opus carnale sine culpa sit & meritorium.

Et notandū quod multa requiruntur ad hoc quod opus carnale sine culpa sit & meritorium. Primum est, ut fiat in eadem specie. Natura enim est vis rebus infra ex similibus procreas summa. Vnde si fiat opus illud in alia specie, est peccatū cōtra naturam quod tãgitur Exo. 22. Qui coierit cū iumento, morte moriatur. Et Deut. 27. Maledictus qui dormierit cū aliquo iumento. Secundū ut fiat in organo simili. Si verò fiat in organo dissimili est peccatū cōtra naturam: quod tangitur Ro. 1. Nā scēminē copulauerūt naturālē vsū, in eū vsū qui est cōtra naturā. Similiter & masculi relicto naturali vsū scēminā exarserūt in debilitatibus suis, in inuicē masculos turpitudinē operātes. Tertium est, ut fiat in organo ad hūc vsū deputato: cōtra quod est peccatio extraordinaria, quā tangit gl. super prædictū locū Ro. 1. cū ipsa cōiuge alio modo quā licet dormierit, operatur cōtra naturā. Quartū est, ut nō fiat modo bestiali, sed modo quod cōtinet rationalē naturam: modo scilicet idoneo infusione seminis, quantum ad virū, & receptioni seminis, quantum ad scēminā. Cōtra hoc verò est illud peccatū cōtra naturā, quod enumerat Melchisedechus inter causas diluuij, dicens: Mulieres in vesaniā vestes supergressæ viris abutebātur. Quintū est, ut personæ inter quas opus exercetur nō sic se habeāt, quod vnā sit radix à qua alij processerint, vel processerint ab vnā radice è proximo. Hoc enim verū valet ad societate, quæ multū est cōseruatiua humani generis. Per hoc enim, quod matrimoniū cōtrahitur cū persona non contigente, intur societas inter cōsanguineos vtriusque peccatū cōiugū, qui sibi nō attinebāt. Si hoc opus exerceretur cū animalibus, haberent homines suspectā cohabitationē vxorū suarū suis propinquissimis, & cū propinquissimis ipsarū: sic in maiori parte pertinet societas humana cōseruatiua humani generis. Contra hoc est peccatū incestus peccatū valde detestabile, quod etiam exēplo brutorū animalū nobis dissuadet. Vnde legitur lib. de natura animalium, quod camelus cooperto capite matrem suam super eā saltauit, & operimento sublato matrem cognouit.

turpitudinis opere quod inceperat intercepto descendit, & ingeniatore interfecit. Similiter cum fieret equo & matri eius, cognoscens matrem sibi suppositam, subito fugit. ¶ Sextum est, quod personarum inter quas hoc opus exercetur, unitate sint inseparabiliter: non enim sufficit ut consentiant uno consensu sicut fornicatores.

¶ De inseparabilitate matrimonij.

Hanc inseparabilitatem primo videtur requirere, quia matrimonium sacramentum est figurativum matrimonij spiritualis, quod est inter Christum & ecclesiam. Ephe. 5. Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo & ecclesia. Unde cum illud matrimonium sit inseparabile, & matrimonium carnale inseparabile debet esse. ¶ Secundo fructus ad quem est matrimonium, est indivisibilitas. Destruitur enim proles si dividatur. 3. Reg. 3. Dixit mulier cuius filius erat vivus ad regem qui eum iusserat dividere: Obsecro domine mihi, dace illi infantem vivum, & nolite interficere eum. Si quis tamen obiciat, quod quando sunt plures filij, potest fructus dividere: Dicendum est, quod nec tunc dividere potest quin omnes sint filij patris sicut & matris, & omnes teneantur tam patri quam matri, & tam pater quam mater omnibus. ¶ Tertio, fidei integritas, sine qua non est securus societas. Si separari deberent, non considerer unus coniugum de altero: nec unus fidelis esset alteri, quantum ad bonorum communicationem. Prou. 17. legitur de forti muliere: Confidit in eorum viri sui. ¶ Quarto, magnitudo amoris qui est inter ipsos: maximus enim videtur esse inter amores qui sunt ratione carnis, cum etiam amoris patris vel matris videatur prevalere, secundum illud Mat. 19. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adheret uxori sue. Cum aliqua unio corporum inseparabilis sit, ut in metallo aliqua: metalis unio videtur debere esse inseparabilis, & maxime videtur de illa quae est maritalis amoris, quae maxima & familiarissima videtur esse. Praeterea si omni tempore diligit quod amicus est, nulla adversitas separare debet amicitiam coniugum. ¶ Quinto societas consanguineorum coniugum ipsis mediantibus contracta, quae separabitur, si matrimonium eorum dissolvatur, sicut mediantibus illis sociati fuerint: quae societas cum adeo sit Deo valde grata, ab homine separanda non est. Contra unitatem inseparabilem, est peccatum fornicationis. ¶ Sextum est, ut illud opus exercetur inter personas, quae sint unitate singulariter. Unica enim unitate debet esse. Ad quod facit magnitudo amoris. Si enim maximus amor carnalis & familiarissimus est inter eos, cum unica debet esse amor ille. Quod enim per superabundantiam dicitur, uni soli convenit: haec singularitas unitatis in anulo ostenditur, qui uni

cum digitū capit. Si quis tamē obiciat quia vnus debeat multas habere, vt sic multiplicentur cultores Dei, cum vnus homo sufficiat multas foecundare. Respondendū est, q̄ Deus non accedit tantū multiplicationē generis humani, quantū ad numerum, quantū attendit eius multiplicationē, quātum ad meritum, & vt frequētius qui generātur nō sunt veri cultores Dei. Eccl. 15. Nō cōcupiscit Deus multitudinem filiorū infidelium, & inuiliū. Luc. 23. Veniēt dies in quibus dicēt: Beatae steriles, & ventres qui non genuerūt. Licet paucissimi essent cultores Dei tempore primorum parentū: tamē noluit dominus ordinare vt Adam haberet duas vxores simul, vt sic citius multiplicaretur genus humanū. Præterea prim⁹ quē genuit Adā: malus fuit, & licet Cain. Vnde patet q̄ citius genuit imitatorē diaboli, quam cultorē Dei. Præterea animalia magna, vt dicitur in lib. de naturā animalū, rarō generant. Elephas enim foemina cessat generare post partū à coitu: & camela per annū. Paucos etiam generant, quia vnicū ferum: cum animalia parui corporis generent multos, vt ibidem legitur. Sic homo maximus dignitate in animalia: nō est mirū si rarō & paucos filios generet. Præterea quādoq; qui sufficit multas foecundare, vix sufficit vni, & citius sine periculo animæ suæ necessaria providere. Legitur de nat. animalū, de aquila, quod valde grauatur in nidore, & venari non possit: & ideo nō sufficit pascere plus q̄ duos pullos, vnde tertium ouum proicit, vel tertium pullum. Si quis vbi obiciat, quod saltem in principibus qui sufficiūt providere miserabile erit, quod vnus habeat plures: Dicendū est quod frequentius isti minus sufficiunt providere vxori & filiis suis sine periculo animarum suarū, quā alij. Præterea multiplicatio minorum destructio est terrarū. Multiplicatis hæreditibus sequitur diuisio regnorum quā consequitur desolatio eorū. Multa Omne regnum in se diuisum, desolabitur. Multiplicatis principibus multiplicentur mala super terrā. 1. Mac. 1. legitur de Alexandro, qui diuisit regnum suū pueris nobilibus, qui secuti erant nutriti à iuuentute. Et subditur: obtinerunt pueri eius regna vnusquisq; in loco suo, & imposuerūt sibi diademata post mortē eius, & filij eorū post eos annis multis: & multiplicata sunt mala super terrā. Quando aliquis princeps habet multas vxores successiuē, vix est pax inter filios, qui sunt ex illis vxoribus. Præterea noster princeps vxorem suā ab alio foecundari, & si ipse nō posset eam foecundare. Vnde nec ipse velle debet quā vxor sua sterilis est: ex alia fructū habere: hoc enim est

ire naturali, vt nō faciat alij quod sibi non vult fieri. Præterea
 vix perfecta pax seruari possit, si vnus plures haberet. Conque-
 sta est Sara Gen. 16. q̄ ancilla sua Agar cōtemneret eam, cui ip-
 sa virum suum cōmunicauerat. Et Lia dixit Racheli: Paurū me
 tibi videtur, q̄ præripuēris maritum meū mihi: Gen. 30. Contra
 hanc singularitatē est peccatū adulterij. ¶ Octauum est, vt nō
 moueat ad opus carnale delectatio, sed vel bonū prolis, vel iu-
 stitia, vel pietas, de quibus prius tactum. ¶ Nonum est, vt opere
 inchoato ratio nō trahatur ad cōsentiendū delectationi. Vnus-
 quisq; enim tētur à concupiscentia sua attractus & illectus.
 Iac. 1. ¶ Decimum est, vt eligatur tempus, in quo licet opus illud
 exercere: abstinendū enim est ab illo opere tempore menstru-
 rum. Leui. 16. Si coierit vir cum muliere tēpore sanguinis men-
 strualis, immundus erit. Eiusdem 28. Ad mulierem quæ patitur
 menstrua, nō accedes. & dicit Aug. quod tunc abstinendū est ab
 illo opere propter prolis corruptionem. Hiero. dicit, quòd tunc
 concipiuntur mēbris damnati, cæci, claudi, leprosi. Itē tempore
 sacro. Aug. Propter dies processionis & ieiuniorum aliquando
 non licet cōuenire: quia etiam à licitis abstinendum est, vt fa-
 cilis impetrari possit quod postulatur. Item tempore quo vxor
 grauida est. Vnde elephas prægnantem fœminam non tangit:
 vt legitur in lib. de natura animalium. ¶ Undecimum est, vt locus
 sacer caueatur: non enim est exercendū illud opus in loco sacro.

De temperantia delectationum secundum visum, auditum, & olfactum.

CAP. XVIII.

De Temperantia delectationum, quæ sunt secundum
 gustum & tactum, dicendum est de Temperantia quæ est
 secundum visum, auditum, & olfactū. Et notandū quòd quum
 visus in omnibus animalibus sit supra auditū, & sub visu olfa-
 ctus, vt legitur in lib. de natura animalium, periculosior visus
 esse videtur, nisi refranetur, quā auditus, & auditus quā olfa-
 ctus. Vnde scriptura multū suadet nobis refranationem visus.
 Eccl. 9. Ne respicias mulierem multiuolam. In eod. Virginem
 ne conspicias. Item: Noli circumspicere in vicis ciuitatis. Et ite-
 rum: Ne circumspecias speciem alienam. Eiusdem 25. Ne respi-
 cias mulieris speciem. Et 41. Ne respicias mulierem alieni viri.
 Causas quare visus sit periculosus, require in tracta. de Luxu-
 ria, cap. de aspectu mulierum. De refranatione visus & audi-
 tus, habetur Esa. 33. Qui obturat aures suas ne audiat sangui-
 nem, & claudit oculos suos ne videat malum, iste in excelsis
 habitabit. Visus & auditus videntur habere curiositatem quasi

A 3